

Fonteinkerk, 13 oktober 2019

- Intochtslied: God van hemel, zee en aarde (NLB Gezang 210 : 1, 2, 3)
- Gebed voor de nood van de wereld (*gezongen op de melodie van Gezang 310*)
- Loflied: Wij komen hier (NLB Gezang 274)
- Eerste Schriftlezing: 2 Samuël 1:1-4 en 11-12
- Tweede Schriftlezing: Lucas 17 : 11-19
- Zingen: Psalm 107 : 1, 6, 7
- Tafelgebed: Reizend naar het land (Tussentijds 110)
- Slotlied: Aan U behoort (NLB Gezang 978 : 1, 3, 4)

“Nood leert bidden,” luidt het spreekwoord. Dat gaat niet altijd op, maar wel in het verhaal over die tien melaatse mannen. Als Jezus hun dorp van ziekte en besmettingsgevaar wil binnengaan, komen zij Hem tegemoet. Ze weten dat ze een gezond mens niet het risico van besmetting mogen aandoen, en daarom blijven ze op veilige afstand staan. En dan klinkt hun gebed: “Meester, heb medelijden met ons!” Het is het aloude smeekgebed, dat ook vandaag weer in duizenden kerken gebeden is: “Kyrie eleison, Heer ontferm U...” De nood van de mensen was ook toen al ten hemel schreiend.

We kunnen deze woorden uitspreken ten behoeve van onszelf: “Kyrie eleison.” We kunnen deze woorden óók uitspreken voor of namens anderen. In het kyrielied van André Troost klaagt en bidt de schepping zelf, maar dat is natuurlijk beeldspraak. De natuur, de dieren en de planten hebben geen stem, in elk geval geen woorden. Dan is het de roeping van de gemeente om stem te geven aan de stemmeloze, om woorden te vinden voor wat geen woorden heeft. Jezus reageert niet met woorden van troost of medeleven, en ook niet met geneeskrachtige spreken. Hij reageert met een opdracht: “Ga je laten zien aan de priesters.” Dat is een erg vreemde opdracht. In het Oude Testament staan voorschriften dat je naar een priester moet gaan, op het moment dat je van deze huidziekte genezen bent. Dan kan de priester genezing vaststellen, en verklaren dat je weer onder de mensen mag komen. Vreemd genoeg geeft Jezus hun de opdracht om naar de priester te gaan met hun zieke lijf, terwijl ze nog allerminst genezen zijn. Daarmee vraagt hij wel erg veel vertrouwen van deze mannen. Je zou haast denken dat Hij hen in de kou laat staan, dat Hij hen met een kluitje het riet in stuurt. Het is eigenlijk een wonder dat ze gaan. Het was “logischer” geweest als ze hadden gereageerd met: “Wat kan die priester anders doen dan constateren dat we nog ziek zijn?” Maar ze stellen geen vragen, worden niet boos, en gaan op weg. Op hoop van zegen...

Dat is een mooi beeld van wat geloven eigenlijk is. Geloven is: op weg gaan, zonder enige zekerheid, in de hoop dat je er beter van wordt, in het vertrouwen dat het jou en de mensen om je heen iets goeds zal brengen. Geloven is: op weg gaan op grond van een tot jou uitgesproken woord, zoals Abraham dat deed. Dat vraagt om moed, want het is min of meer een sprong in het diepe. Je krijgt geen enkele garantie mee. Je moet het er maar op wagen... Maar die tien mannen ervaren het: ze worden beter, omdat ze durven leven van de hoop. In hun verziekte leven was nog een vonkje van hoop overgebleven. Jezus blaast dat vonkje weer aan. En misschien was dat wel de reden dat Hij hen niet ter plekke beter maakte: ze moesten op weg gaan, om te ondervinden dat het leven alleen maar anders kan worden als mensen in beweging komen. Mensen moeten leren om vanuit geloof en hoop op reis te gaan.

Alletien worden zij er beter van. Maar van negen zieken ontvangt Jezus geen enkel teken van leven meer. Hebben zij zich aan de priesters laten zien, en hebben ze daarna in de tempel de

voorgeschreven dankoffers gebracht? Waren ze onverschillig, of waren ze zó blij met dit nieuwe begin, met deze opstanding, dat ze vergaten Jezus ervoor te bedanken? Geen mens kan het zeggen. Slechts één man keert terug, met een hart vol dankbaarheid en een loflied op de lippen. Hij “loofde God met luide stem”. We hebben het “kyrie” dan dus afgesloten, en zijn aanbeland bij het “gloria”, de lofzang. Het is een Samaritaan die dit loflied zingt: een man met een (in de Joodse ogen van destijds) minderwaardig geloof, een man die niet weet hoe het hoort en hoe het zit. Hier weet hij als enige hoe het hoort.

Dit verhaal gaat over het belang van dankbaarheid. Waarom is dankbaarheid zo belangrijk? Heeft dat te maken met een God die op zijn strepen staat, die geëerd en geprezen wil worden voor alle grote dingen die Hij doet? Ik denk het niet. Ik denk dat dankbaarheid voor een mens onmisbaar is, omdat het ons helpt het leven beter te begrijpen en aan te kunnen. Dankbaar zijn heeft te maken met openheid en aandachtig leven: je bent je bewust van alles wat je hebt, en krijgt, en ervaren mag. Zo kun je genieten van het leven, en het beter tot je laten doordringen. Maar dat niet alleen: zo bouw je ook reserves op voor de minder mooie dagen. Goede en warme herinneringen kunnen een rouwend mens weer moed geven, om maar wat te noemen. Dankbaarheid laat jou ook weer beseffen dat de dingen niet vanzelfsprekend zijn. Een kort gebed aan tafel, of een spreuk van zegen of dank brengen je weer te binnen dat brood op de plank in onze wereld allerm minst “gewoon” is. Een dankbare levenshouding maakt je ook wat weerbaarder tegenover de kunstmatig opgewekte ontevredenheid en hebzucht die onze welvaartssamenleving draaiend moet houden. Ik zag deze week beelden van de autoloze zondagen in 1973. Toen al werd er gezegd: “Onze manier van samenleven is op de lange termijn niet houdbaar. We verspillen teveel grondstoffen en vervuilen de lucht en de bodem. We zullen moeten wennen aan een sobere levensstijl.” Dat we daarna als mensheid alleen maar méér zijn gaan verspillen en vervuilen, is misschien wel een teken aan de wand. Zijn mensen wel in staat tot een ommekeer? In elk geval zal een dankbare grondhouding, een houding die uitgaat van “genoeg” in plaats van “nooit genoeg”, ons zeker helpen om tot een soberder levensstijl te komen.

Een dankbare houding kan jou ook dicht bij God brengen. Dankbaarheid heeft eigenlijk altijd een adres nodig, een iets of iemand waarop het dankbare gevoel kan worden gericht. Dankbaarheid zonder richting bestaat eigenlijk niet. Als je dan niet gelooft, kun je natuurlijk je dankbaarheid richten op het leven zelf, of op de mensen om je heen. Toch meen ik dat dankbaarheid pas echt tot volle ontplooiing komt als zij gericht wordt op God, de Bron van het leven. Het zal je geloof sterker maken, als je dankbaar in ontvangst neemt wat God jou in dit leven aanreikt. Dankbaarheid kan zelfs, in een zwarte periode, je geloof overeind houden, als je elke dag, ondanks alle ellende, iets vindt en benoemt waar je dankbaar voor bent. “Sta op en ga; uw geloof heeft u gered,” hoorden we Jezus zeggen. Betekent dat niet zoveel als: “Ga het leven in! Vanuit vertrouwen en dankbaarheid!”? Zonder vertrouwen en dankbaarheid kom je er als mens niet uit...

Van Jon van Duivenbode is het gedicht “Grensgeval”. Ook uit dit gedicht spreekt dat dankbaarheid iets is dat een mens nodig heeft, en niet iets is waar God niet zonder zou kunnen.

*Door vlekken getekend voor het leven,
ontheemde leprozensynagoge,
schreeuwend: Meester, wees met ons bewogen,
wilt U ons niet één ogenblik geven?*

Hij zag ons staan en doorbrak het taboe:

*Ga naar de priesters toe, laat je daar zien.
Gaandeweg werden we rein, alle tien,
het oude leven lachte ons weer toe.*

*Uitzinnig was ik door die ommekeer,
nooit meer een paria, niet meer melaats
zingend voor tien, keerde ik tot Hem weer.*

*De anderen vonden me tegendraads,
maar naderend voelde ik des te meer:
aan uw voeten, Heer, is de beste plaats.*